

Прірва лякає

Після призначення 2019 року головою Держкіно Марини Кудерчук, робота цієї інституції викликає публічну критику з боку кінематографістів. Національна спілка кінематографістів України раз по раз звертається з листами до влади з приводу її деструктивної діяльності. Зосередимося на тих, що були оприлюднені на сайті НСКУ вже в час повномасштабної війни росії проти України.

2022 рік.

На підставі ЗУ «Про звернення громадян» з приводу стану справ у Держкіно України кінематографісти звернулися до Президента Володимира Зеленського: *«З 12 березня 2022 року, відповідно до Положення про Державне агентство України з питань кіно (Держкіно), затвердженого Постановою КМУ № 262, координацію роботи Держкіно забезпечує Міністр Кабінету Міністрів (п. 1). Згідно цієї Постанови, Держкіно отримало нові повноваження. Від початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну, Держкіно не зробило жодних кроків на поновлення кінотовиробництва в Україні, захисту кінематографістів, що опинилися і без роботи, і без розуміння, як саме діяти при зупинці виконання проектів, що були розпочаті в минулому періоді; жодних рішень щодо співпраці з європейськими фондами, які добровільно пропонували підтримку. <...>*

Зобов'язати п. Кудерчук найближчим часом прозвітувати громадськості про діяльність Держкіно за період воєнного стану на виконання вимог Положення про Держкіно після 12 березня 2022 року в частині планів Держкіно щодо державних кіностудій, які передані Держкіно в управління, а також з інших питань функціонування галузі».

Вимоги за підписами відомих кінематографістів владою не були почуті. Звітів не було.

Серпень, 2022.

«Порушуючи законодавчі приписи, зокрема, ст. 5 Розділу I Закону України "Про кінематографію" (1998 року з подальшими змінами), де вказується серед основних принципів кінематографії "збереження національної та світової кінематографічної спадщини", Держкіно видає наказ № 100 від 05.08.2022 р. "Про реорганізацію державного підприємства «Національний центр Олександра Довженка» та передачу повноважень до державної установи «Науковий центр кінематографії України», яким здійснена спроба фактичного руйнування Довженко-Центру.

Наказ викликав величезне збурення громадянського суспільства і багато в чому дискредитував як Держкіно, так і державну владу в цілому. Недоцільність такої реорганізації, що приймається без консультацій з експертним середовищем, визнав і Комітет Верховної Ради України з гуманітарної та інформаційної політики».

Проте на цю заяву, як і на протести кіномитців, влада не звертала уваги. Національний центр О. Довженка подав позов на Держкіно, і після еної кількості судових засідань 12 липня 2023 Господарський суд Києва визнав незаконним наказ Держкіно про реорганізацію «Довженко-Центру». Його директорка Олена Гончарук повторно виграла конкурс, але контракт із нею досі не підписано – директорка працює у статусі «в.о.».

Літо, 2023.

Журналісти проекту «Схеми» з'ясували, що Держкіно вже під час повномасштабної війни видало 35 прокатних посвідчень українській компанії, співзасновником якої є російський продюсер Міхаель Шліхт, відомий продюсуванням російських пропагандистсько-патріотичних фільмів. Держкіно у відповідь заявило, що не мало підстав відмовити у видачі прокатних посвідчень компанії Шліхта, та звинуватило журналістів проекту «Схеми» у «спотворенні інформації».

2023 рік.

Держкіно пропонує на розгляд Уряду стратегію розвитку української кінематографії до 2027 року. НСКУ, з неабиякими труднощами домігшись можливості прочитати документ, заявляє: *«Запропонований текст Проекту не відповідає навіть заявленій меті (не кажучи вже про відсутність цілого спектру цільових орієнтирів) і у такому вигляді не може бути основою для подальшої роботи й удосконалення тексту – удосконалювати і розвивати, власне, нічого. Відтак Національна спілка кінематографістів вважає за необхідне відкликати запропонований проект Стратегії, визнавши незадовільною роботу його анонімних авторів.*

На нашу думку, Кабінет Міністрів України має доручити відповідним урядовим інституціям розробити нову редакцію Стратегії, з урахуванням складних кризових процесів, у яких опинилася кінোগалузь через тривалі, упродовж останніх чотирьох років,

тектонічні виклики – як для України, так і для усього світу».

У Довженко-Центрі запропоновану стратегію розвитку назвали не стратегією, а «переліком справ, без обґрунтувань і конкретики». Водночас вона містить загрозу знищення Національного центру Олександра Довженка: там пропонують «оптимізувати» кіноархів¹.

2023 рік.

Після дворічного терміну спливи повноваження Ради з державної підтримки кінематографії, яка вирішує, чиї проекти фінансувати. Але Кабмін України залишив її склад без змін і не провів конкурсу – в результаті відповідальна за український кінематограф інституція стала нелегітимною. НСКУ подала позов проти Кабміну через грубе порушення законодавства. Судовий процес триває. Як бачимо, з керівним органом у своїй галузі кінематографісти змушені спілкуватися мовою юриспруденції. Особа, що не має ні профільної освіти, ні попередньої діяльності в галузі кінематографа, виявила неабиякі здібності, щоб замість співпраці в умовах повномасштабної війни так налаштувати проти себе чисельну кінематографічну спільноту.

4 березня 2024 року

Держкіно оголосило про старт 19-го конкурсного відбору кінопроектів. А перед цим – про скасування 18-го, результати якого так і не оголосили через початок повномасштабного вторгнення. В Держкіно повідомили, що майже рік тому, 15 березня 2023 року, видали наказ про затвердження нового порядку прийняття рішення Радою з державної підтримки кінематографії та порядок проведення пітчінгу. «Враховуючи наведене вище, 18-й конкурсний відбір кінопроектів скасовано». Старт оголосили після того, як кінематографісти через недовіру до рішень Держкіно закликали владу перенаправити кошти, виділені на кіно, на українську армію².

Кінематографісти про Держкіно

Наталка Ворожбит: Лякає прірва між кіноспільнотою і Держкіно, яка існує, яка тільки поглиблюється. Так не має бути. Ця інституція створена для підтримки кінематографістів, які ці гроші ніде не знайдуть, але мають талант і ідеї. Інституція в них зацікавлена, її робота – створювати умови для розвитку кіноіндустрії. І митці не мають бути зручними для інсб

особливо в такі, як зараз...

А от в чиновників має вистачати мудрості і досвіду, щоб попри все розвивати процес. Це ж культурна політика, найважливіше зараз.

Безумовно, нам потрібні і серіали, і комерційні фільми, але не за рахунок авторського кіно... Дуже болить, що на

¹ 1.11.2023. <https://glavcom.ua/country/culture/dovzhenko-66tsentr-povodomiv-pro-novu-sprabu-likvidatsiji-965931.html>

² Марія Кабацій. <https://life.pravda.com.ua/culture/derzhkino-ogolosilo-19-y-konkurs-kinoprojektiv-i-skasuvano-18-y-300345/>

тлі війни у нас оці внутрішні розбірки. Що ми не на те витрачаємо свою енергію, маючи такого ідеального ворога зовні...³

Сергій Лузановський: Я обожаю комедії. Але не такі, які пропонують зараз.

– Вже маєте пропозиції на ролі у наступних фільмах? Або над чим ви зараз працюєте?

– Ні, не маю. Пропозиції були записати проби, але те, що мало бути сценарієм, було схоже на випадково згенерований текст. Комедії. Одні комедії. Я обожаю комедії. Але не такі, які пропонують зараз. Тому я відмовився. У нас вистачає акторів, які готові зніматись у всьому підряд.

– Чим же займаєтесь зараз, окрім зйомок в кіно?

– В ТрО. Минулого року, на початку повномасштабної війни, підписав контракт. Ми перебуваємо в Києві та області. Поки.

– Кіновиробництво сьогодні переживає важкі часи в Україні чи деяке пожвавлення, попри війну? Які тенденції зараз бачаєте?

– Я думаю, що зараз майже колапс. Гляньте, хто в нас голова Держкіно. Кварталізація. Чи як це назвати. Ермакізм? Це насмішка в обличчя українським кінодіячам. Ну, тим, які відрізняють Бергмана від Брессона. Для яких Кіарос-тамі – це не косметичний бренд. Коротко кажучи, можна багато про що говорити, але це все схоже на диверсію проти української культури. І не тільки культури. Я не хочу здаватися снобом, або щось в цьому ключі. Тому і продовжувати не буду.

Пожвавлення я бачу лише в серіальному виробництві. Але там беруть кількість. Про якість, на жаль, такого не скажеш. Я бачаю тенденції глибокої кризи, попри неймовірний розсип дуже крутих і цікавих молодих режисерів і режисерок в Україні. І тільки цей факт не дозволяє мені остаточно зневіритись у майбутньому українського кіно. Всупереч усьому жаху, я все ж продовжую вірити в розвиток і в те, що в нас буде повноцінна нова хвиля українського кінематографа, та вона вже є, не вистачає лише сильного вітру⁴.

На запитання нашого журналу з приводу оголошення 19-го конкурсу кінорежисер, секретар НСКУ **Володимир Тихий** відповів: «Я, як багато інших українських кінематографістів, дуже обурений оголошенням 19-го конкурсу. Особисто не збираюся подавати свої проекти на цей конкурс та закликаю інших колег так чинити. Причин більше ніж достатньо – від нелегітимності Ради Держкіно (її каденція вже давно завершилася) до некомпетентності та погано завуальованого дерибану державних грошей під виглядом документування воєнних злочинів».

³ Пушнова Тетяна. Про що соромно мовчати Наталці Ворожбит: кінець мистецтва, старі демони, новий роман і прірва між Держкіно й кіноспільнотою. *Українська правда*. 8.03.2024.

⁴ Сергій Лузановський, актор фільму «Ля Палісіада»: «Це найкрутіша команда, з якою доводилось працювати». Фрагмент. 4 січня 2024. <https://www.cinema.in.ua/serhii-luzanovskyi-liapalisada/>